

مراجع اختصاصی قضایی و شبه قضایی

www.ketab.ir

مؤلفین:

دکتر نصرالله قهرمانی و شهرزاد شمس (وکلا دادگستری)

سرشناسه	قهرمانی، نصرالله، ۱۳۳۲ -
عنوان و نام پدیدآور	مراجع اختصاصی قضایی و شبه قضایی / مؤلفین: نصرالله قهرمانی، شهرزاد شمس
مشخصات نشر	تهران: مهربد، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۶۸۰ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۷۰۳۲-۳-۴
وضعیت فهرست نویسی	تجربا
یادداشت	کتابنامه، ص ۶۷۹
موضوع	دادگاههای اداری -- ایران
موضوع	Administrative courts -- Iran
موضوع	دیوان عدالت اداری
موضوع	Divan-e 'Edalat-e Edari
موضوع	نهادهای شبه قضایی -- ایران
موضوع	Independent regulatory commissions -- Iran
شناسه افزوده	شمس، شهرزاد، ۱۳۳۶ -
زده بندی کنگره	۱۳۹۶/۲۷۶۴/ن/۹۴ KMHT
زده بندی دیوبی	۲۲۲/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۵۰۸۰۹۶۵

مراجع تخصصی قضایی و شبه قضایی

گرد آورنده: دکتر نورا قهرمانی و شهرزاد شمس
 لیتوگرافی: نقره آبی
 چاپ صحافی: شاد رنگ
 نوبت چاپ: اول
 قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۰۳۲-۳-۴

حق چاپ و نشر محفوظ است
 دفتر: تهران، جاده مخصوص، خیابان ۵۱ (انصار)، ویلاشهر،
 کوچه گلستان، پلاک ۳۱ تلفکس: ۴۴۷۹۸۲۰۹
www.mehrbod-publishing.ir
 Email: info@mehrbod-publishing.ir

۷	مقدمه
۱۱	باب اول: «مراجع قضایی اختصاصی»
۱۳	فصل اول: دیوان عدالت اداری
۳۳	فصل دوم: دادسرا و دادگاه نظامی
۵۳	فصل سوم: دادسرا و دادگاه ویژه روحانیت
۷۳	فصل چهارم: دادسرا و دادگاه انقلاب
۸۵	فصل پنجم: دادگاه خانواده
۹۳	فصل ششم: دادگاه اطفال و نوجوانان
۱۰۷	فصل هفتم: شورای حل اختلاف
۱۱۵	فصل هشتم: قاضی عضو هیأت مذکور در ماده واحده قانون تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده ۶۶ قانون حفاظت و بهره‌برداری از بستل‌های مرآت
۱۲۹	فصل نهم: قاضی عضو واحد رسیدگی به اعتراضات ناشی از تخلفات رانندگی
۱۳۹	باب دوم: «مراجع شبه قضایی»
۱۴۱	بخش اول: مراجع رسیدگی به تخلفات اداری: انتظامی
۱۴۳	فصل اول: هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری
۱۶۳	فصل دوم: دادسرا و دادگاه عالی انتظامی قضات
۱۸۳	فصل سوم: دادسرا و دادگاه انتظامی طلاب
۲۰۵	فصل چهارم: دادسرا و دادگاه انتظامی کارکنان رسمی دادگستری
۲۱۹	فصل پنجم: هیأت رسیدگی به تخلفات افسران رسمی و ترجمان رسمی
۲۲۹	فصل ششم: هیأت‌های رسیدگی به تخلفات انتظامی اعضای جامعه حسابداران رسمی
۲۳۷	فصل هفتم: هیأت‌های رسیدگی به تخلفات انتظامی اعضای جامعه مشاوران رسمی مالیاتی ایران
۲۴۳	فصل هشتم: دادسرا و دادگاه‌های انتظامی سردفتران و دفتریاران
۲۵۵	فصل نهم: دادسرا و هیأت‌های انتظامی پزشکی
۳۰۵	فصل دهم: هیأت‌های انتظامی رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه‌ای شاغلان حرفه دامپزشکی
۳۱۹	فصل یازدهم: هیأت‌های رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه‌ای شاغلین روانشناسی و مشاوره
۳۳۵	فصل دوازدهم: شوراهای انتظامی سازمان مهندسی ساختمان
۳۴۹	فصل سیزدهم: شوراهای انتظامی سازمان مهندسی معدن
۳۵۹	فصل چهاردهم: هیأت‌های رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه‌ای اعضای سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی
۳۶۷	فصل پانزدهم: هیأت‌های رسیدگی به تخلفات کارکنان نیروهای مسلح

۳۸۳	فصل شانزدهم: دادستان و هیأت عالی انتظامی مالیاتی
۳۹۳	فصل هفدهم: دادسرا و هیأت‌های مستشاری دیوان محاسبات
۴۰۷	فصل هجدهم: هیأت رسیدگی‌کننده به تخلفات اعضا و کارکنان شوراهای حل اختلاف
۴۱۱	فصل نوزدهم: هیأت‌های رسیدگی به تخلفات انتظامی مدیران و کارکنان دفاتر خدمات الکترونیک قضایی
۴۳۱	فصل بیستم: هیأت‌های رسیدگی انتظامی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی
۴۴۱	فصل بیست و یکم: کمیته‌های انضباطی دانشجویان

۴۹۵	بخش دوم - مراجع رسیدگی به تخلفات اشخاص از قوانین و مقررات
۴۹۷	فصل اول: شعب رسیدگی به تعزیرات حکومتی
۵۱۱	فصل دوم: مراجع رسیدگی به تخلفات صنفی
۵۲۵	فصل سوم: کمیسیون ماده ۱۰۰ قانون شهرداری
۵۳۷	فصل چهارم: کمیسیون موضوع تبصره ۲ بند ۳ ماده ۹۹ قانون شهرداری
۵۴۳	فصل پنجم: شعب تحقیق سازمان اوقاف و امور خیریه
۵۵۱	فصل ششم: کمیسیون موضوع ماده ۲ آئین‌نامه‌های اجرایی قوانین مربوط به ابطال انشعاب و منقذات، آب و اراضی موقوفه
۵۵۹	فصل هفتم: کمیسیون نظارت بر اجرای قانون تأسیس و اداره مدارس، مراکز آموزشی، مراکز تربیت معلم غیر دولتی

۵۶۳	بخش سوم - مراجع رفع اختلاف در املاک و اراضی
۵۶۵	فصل اول: مراجع حل اختلاف در امور کسب و کار و کسب و کارها
۵۷۹	فصل دوم: مراجع حل اختلاف مالیاتی
۵۹۳	فصل سوم: مراجع حل اختلاف اسناد بهایی
۶۰۳	فصل چهارم: مراجع رسیدگی به اختلافات کسب و کاری
۶۰۹	فصل پنجم: هیأت‌های تشخیص مطالبات قانون تأمین اجتماعی
۶۱۵	فصل ششم: هیأت‌های رسیدگی به کفالت
۶۲۹	فصل هفتم: کمیسیون موضوع تبصره ذیل بند ۱ ماده ۵۵ قانون شهرداری
۶۳۳	فصل هشتم: کمیسیون ماده ۷۷ قانون شهرداری
۶۳۷	فصل نهم: کمیسیون رسیدگی به شکایات جانبازان
۶۴۱	فصل دهم: هیأت حل اختلاف موضوع ماده ۵ قانون نحوه صدور اسناد مالکیت املاکی که اسناد ثبتی آنها در اثر جنگ یا... از بین رفته اند
۶۴۷	فصل یازدهم: هیأت حل اختلاف موضوع ماده ۱ قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمان‌های فاقد سند رسمی
۶۵۵	فصل دوازدهم: هیأت حل اختلاف موضوع تبصره ۲ ماده ۳ قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان خودرو
۶۶۱	فصل سیزدهم: واحدهای ثبتی در اجرای قانون افراز و فروش املاک مشاع

۶۶۹	بخش چهارم - موارد مشتبه
۶۷۹	فهرست منابع و مآخذ

ای دهنده قوت و تمکین و تبات
خلق را زین بی ثباتی ده نجات
اندر آن کاری که ثابت بودنی است
قانونی ده نفس را که منتهی است
(مولوی)

طبق اصل ۱۵۹ قانون اساسی، دادگستری، مرجع تظلمات عمومی است که از این اصل قانون اساسی، حقوقدانان به اصل «صلاحیت عام مراجع قضایی» تعبیر می نمایند. اکثر نظام های حنقی، پای بندی خود را به این اصل که تضمین کننده استقلال قوه قضاییه است حفظ کرده اند لیکن در نظام حقوقی ما، به موجب قوانین مختلف، به قدری به صلاحیت عام مراجع قضایی استثنای وارد شده است که با توجه به کثرت آنها، «صلاحیت عام مراجع قضایی» در مقایسه با آنها، خود به یک استثنا تبدیل شده است، به طوری که برای احراز صلاحیت مراجع قضایی در رسیدگی به یک دعوی معین، باید بدو اطمینان حاصل نمود که آن مرجع صلاحیت هیچ یک از مراجع شبه قضایی یا اداری پیش بینی شده در قوانین خاص نیست.

عوض شدن جایگاه «مستثنی» و «مستثنی نه»، اتفاق مبارکی نیست زیرا علاوه بر اینکه اصل استقلال قوه قضاییه در این حالت مخدش می گردد. در بسیاری موارد، اصل بی طرفی مراجع رسیدگی به اختلافات مطرح شده در آنها نیز زیر سؤال می رود، زیرا مراجع مزبور، در هر حال به یکی از وزارتخانه ها یا ارگان های اجرایی وابسته هستند. خاصه آنکه حتی قضات و وکلای نیز، با پراکندگی بیش از حد مراجع شبه قضایی، در باب تشخیص صلاحیت ها، با مشکل مواجه می گردند.

از جمله علل تمایل قانونگذار به افزایش مراجع شبه قضایی در کنار مراجع قضایی، تخصصی نبودن دادگاه ها و بیم از عدم اشراف کامل قضات به قوانین خاص محیط بر موضوع دعوی از یک سو و گریز از تشریفات دادرسی معمول در دادگاه ها در رسیدگی به اموری است که فوریت تصمیم گیری در آنها در اولویت قرار می گیرد.

بحث تفصیلی این موضوع و ارائه راه کارهای عملی برای از بین بردن این انگیزه

در قانونگذار، خارج از حوصله نوشتاری است که به عنوان مقدمه کتاب نگارش می‌شود اما در مواجهه با واقعیت موجود، جای خالی تألیفی در میان تألیفاتی حقوقی که قلمرو صلاحیت مراجع شبه قضایی را با توجه به آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور و دیوان عدالت اداری و قوانین خاص تبیین کرده باشد، تا زمان تألیف این اثر، محسوس بوده است. به طوری که عدم آگاهی کامل از قلمرو صلاحیت این قبیل مراجع، قضات و وکلای را در بحث مربوط به صلاحیت‌ها که شرط اول ورود دادگاه‌ها و رسیدگی به مسایل مورد اختلاف است، با تردیدهای اساسی مواجه ساخته است.

در کتاب‌های آئین دادرسی مدنی که در دانشکده‌های حقوق تدریس می‌گردد، در بخش مربوط به صلاحیت، به وجود بازه‌ای مراجع شبه قضایی در کنار مراجع قضایی به صورت اجمال اشاره می‌گردد زیرا بحث تفصیلی مراجع مزبور، حجم قابل توجهی از این کتاب‌ها را به خود اختصاص خواهد داد که با توجه به اهداف این تألیفات که صرفاً آشنا کردن دانشجویان با این مراجع است بحث تفصیلی نسبت به آنها در این کتب نیاز ندارد به همین دلیل نیاز به ارائه تألیفی که به این قبیل مراجع شبه قضایی به صورت مفصل بپردازد همواره محسوس بود. اما به طوری که می‌توان گفت بدون شناختن قلمرو صلاحیت آنها که تا زمان نگارش این کتاب تعداد آنها به رقم ۵۴ رسیده است در بسیاری موارد قضات و وکلای نمی‌توانند از صلاحیت مراجع قضایی عام در رسیدگی به مورد خاص اطمینان حاصل نمایند.

انگیزه نویسندگان این کتاب در وهله نخست ارائه یک چشم انداز کلی به مسئولین قوه قضاییه از کثرت و پراکندگی مراجع شبه قضایی است که در زمینه‌های مختلف به عنوان زیر مجموعه سازمان‌ها و نهادهای اجرایی وظیفه ای با اهمیت قضایی انجام می‌دهند. پر کردن خلأ موجود در میان تألیفات حقوقی در شناساندن این قبیل مراجع، انگیزه ثانوی مولفین بوده است.

در واقع مطالب این کتاب را می‌توان تکمله‌ای بر بحث (صلاحیت) آئین دادرسی مدنی دانست که اشراف کامل بر این قبیل مراجع شبه قضایی، در شرایط فعلی یکی از نیازهای حتمی قضات و وکلای دادگستری در شناختن قلمرو صلاحیت این مراجع و مراجع قضایی و مرزبندی بین آنها است.

در این کتاب صلاحیت برخی از مراجع قضایی نیز که به موجب قانون خاص،

رسیدگی به پاره‌ای دعاوی و موضوع‌های خاص را به عهده دارند مورد بحث قرار گرفته است به همین دلیل در تقسیم‌بندی مطالب، بدواً مراجع مورد بحث، به (مراجع قضایی اختصاصی) و (مراجع شبه قضایی) تقسیم شده‌اند. منظور از مراجع قضایی اختصاصی، آن دسته از مراجع قضایی هستند که تابع مستقیم دستگاه قضایی بوده لیکن صلاحیت اختصاصی در رسیدگی به موارد خاص را دارند مانند دادگاه خانواده و... لیکن منظور از مراجع شبه قضایی مراجعی هستند که تابع مستقیم قوه قضاییه نبوده بلکه جزو یا زیر مجموعه نهادهای اجرایی یا وزارت خانه‌ها محسوب می‌گردند مانند کمیسیون مربوط به تعیین سوغات اراضی که در وزارت راه و شهرسازی تشکیل می‌شود.

در یک تقسیم‌بندی دیگر مراجع شبه قضایی به اعتبار حوزه صلاحیت آنها خود به «مراجع رسیدگی به تخلفات اداری و انضباطی» «مراجع رسیدگی به تخلفات اشخاص از قوانین و مقررات» و «مراجع حل اختلاف بین اشخاص و ادارات» تقسیم می‌شوند که در فصول زیر مجمله به باب دوم مورد بحث تفصیلی واقع شده‌اند. در پایان کتاب فصلی نیز به موارد مشابه اختصاص داده شده است که تعلق آنها به حوزه مراجع قضایی یا شبه قضایی برای مؤلفین با ایدم مواجه بوده است. با امید به اینکه این اثر بتواند پاسخگوی برخی ابهامات در ارتباط با قلمرو صلاحیت‌ها باشد، راهنمایی‌های ارباب فضل و دانش را در تکمیل و اصلاح مطالب کتاب در چاپ‌های بعدی به دیده منت می‌نهمیم.

مؤلفین